

Peter Villads Vedel

Cand.phil. (dansk). Pædagogisk konsulent,
Integrationsministeriet.
pvv@inm.dk

Da dansk som andetsprog for voksne blev europæisk

Faget dansk som andetsprog for voksne fik den 1. januar 1999 radikalt ændret sine formelle rammer. Ny lovgivning indførte som noget helt nyt centralt stillede retningslinjer for undervisningens mål og indhold, og ligeledes som noget helt nyt blev der indført centralt stillede prøver. Den fælles Europæiske Referenceramme (*The Common European Framework of References for Languages - CEFR* eller *CEF*, herefter *CEF*) var en vigtig inspiration i det bagvedliggende udviklingsarbejde.

Før 1999 var undervisningens mål og indhold beskrevet gennem amternes og skolernes decentrale målbeskrivelser og vejledninger. Samtidig var sprogprøverne decentrale: Studieskolerne udbød deres danskprøver, bl.a. Danskprøve 2 i samarbejde med Dansk Flygtningehjælp; amterne og Dansk Flygtningehjælp havde et samarbejde om sprogtest og Århus Amt havde eget profiltest-system.

Den nye lov blev forberedt i 1997 og 1998. I denne periode udarbejdede Undervisningsministeriet¹ forslag til nye mål, indhold og prøver i undervisningen², og faget dansk som andetsprog her fik en enestående chance for at starte helt forfra og en mulighed for at inddrage den fælles referenceramme for sprog i udformningen af nye ministerielle retningslinjer for undervisning og prøver.

Inspirationen fra Den Europæiske Referenceramme

CEF blev brugt, fordi rammebeskrivelsen kunne noget nyt og mere end de tidligere danske målbeskrivelser og vejledninger. Det nye var først og fremmest det gennemført funktionelle sprogsyn og udnyttelsen af bredden i den kommunikative kompetence. De tidligere danske beskrivelser havde en tendens til at vægte de grammatiske/lingvistiske færdigheder på bekostning af den praktiske, funktionelle og pragmatiske brug af sproget. CEF foldede den kommunikative kompetence ud til at omfatte en større bredde af delkompetencer. De danske målbeskrivelser blev derfor væsentligt udbygget med flere delkompetencer i forhold til tidligere danske beskrivelser. Dette var vigtigt for nyudviklingen af dansk som andetsprog.

En inspiration fra CEF var også domæne- beskrivelserne, som fik stor indflydelse på beskrivelserne af undervisningens indhold. CEF beskriver fire hoveddomæner: Arbejde, uddannelse, socialt liv/hverdagsliv og turisme. Også da den nye bekendtgørelse blev ændret i 2003, var CEF en vigtig inspiration. Dog blev 'turisme' fravalgt, da det snarere hører til fremmedsprogs-undervisning og er mindre relevant at arbejde med i andet-sprogsundervisningen. I den nyeste bekendtgørelse opereres der med domænerne: arbejde, uddannelse, hverdagsliv og medborgerskab.

Samtidigt betød forankringen i CEF, at kompetenceniveauerne og prøverne i dansk som andetsprog for voksne blev forankret i en europæisk referenceramme. Dansk-undervisningen og prøverne refererer nu til anerkendte kompetenceniveauer i fremmed- og andetsprog i Europa og aflagte prøver er derved umiddelbart overførbare i en europæisk sammenhæng.

Det var nærliggende for Undervisningsministeriet at inddrage CEF i dansk som andetsprog for voksne, netop fordi der på det tilhørende prøveområde var indledt et samarbejde med den europæiske prøveorganisation ALTE - *Association of Language Testers in Europe*. Københavns Universitet, Studieskolen og Dansk Flygtningehjælp og senere Undervisningsministeriet udgjorde det danske medlemskab af ALTE, som i sit samarbejde om kvalitetsudvikling af sprogtestning tog udgangspunkt i den fælles europæiske rammebeskrivelse. Ét af ALTE's projekter var udviklingen af et katalog over såkaldte can do-statements, som beskrev, hvad man funktionelt skulle kunne med sproget på de forskellige CEF- niveauer, og dermed hvad undervisningen og testningen kunne tage udgangspunkt i.

Det danske udviklingsarbejde med nye retningslinjer for undervisning og prøver i dansk som andetsprog var på ingen måde en afskrift af CEF. På mange måder byggede de nye beskrivelser videre på de danske erfaringer. I ministeriets arbejde var det tydeligt, at CEF- niveauerne stemte godt overens med de niveaubeskrivelser, der lå f.eks. i amternes og Dansk Flygtningehjælps målsætninger for undervisningen. De tidligere begynder-niveauer som Basis 1 og Basis 2 lå på niveau med henholdsvis CEF's *Waystage (A2)* og *Threshold (B1)*. Opgaven bestod derfor først og fremmest i at udbygge de danske beskrivelser, så de afspejlede det samme sprogsyn som lå i CEF.

En anden dansk erfaring var beskrivelsen af undervisningen i forskellige spor eller linjer, som afspejler forskellige forudsætninger for at deltage i sprogundervisningen. Dette afspejles i tre-delingen i hhv. alfabetiseringsundervisning, undervisning for kortuddannede og undervisning for skole- og uddannelsesvante. Denne opdeling i spor findes ikke i CEF. Men - og dette var vigtigt - alle tre spor sigtede mod de samme kompetenceniveauer, som er beskrevet i CEF, f.eks. *Breakthrough (A1)*, *Waystage (A2)* og *Threshold (B1)*. Det vil

sige, at de tre danske spor eller linjer blev indpasset i CEF-rammen. Fra 1. januar 2004 er de tre spor ændret til 3 danskuddannelser, men kompetenceniveauerne er de samme.

Prøverne

Med danskundervisningsloven fra 1. januar 1999 overtog ministeriet ansvaret for prøver i dansk som andetsprog for voksne. Udviklingen tog afsæt i de nye CEF- inspirerede beskrivelser af undervisningen. Men prøveudviklingen i ministeriet tog også et stort hensyn til de erfaringer, der i forvejen var med testning i dansk som andetsprog, dvs. de forskellige testsystemer i amterne, i Dansk Flygtningehjælp og på Studieskolerne.

Det var også påvirkningen fra CEF, som betød, at de nye danskprøver forlod den integrerede testsituation, hvor man tester mange færdigheder på én gang. Ministeriet begyndte nu at teste enkeltfærdigheder, og det betød en væsentlig ændringer i forhold til det, som skoler og lærerne var vant til. Men også bredden i testen blev udvidet, fordi CEF havde fokus på kommunikativ kompetence i hele sin bredde. I de tidligere test lå fokus på de lingvistiske færdigheder, det nye var - igen inspireret af CEF - at man testede i langt flere færdigheder end f.eks. det formmæssige, f.eks. begyndte man nu at se på, om sprogbru- gen var hensigtsmæssig, altså det pragmatiske aspekt.

En del af udviklingsarbejdet med de nye danskprøver bestod i at udvikle opgaverne i prøverne, så deres sværhedsgrad svarede til CEF- niveauerne. Og et nyere udviklingsarbejde, som stadig pågår, består i at udvikle bedømmelseskriterier, der muliggør en præcis bedømmelse i relation til CEF-niveauerne. I Europarådet er der et nyt udviklingsarbejde i gang, som drejer sig om beskrivelse af metoder til at efterprøve, om sprogprøverne rent faktisk ligger på de CEF-niveauer, som man hævder.

Noter

- 1 Dansk som andetsprog for voksne blev flyttet fra Undervisningsministeriet til Integrationsministeriet i 2001.
- 2 Ministeriets pædagogiske konsulenter, Gitte Østergaard Nielsen og Else Lindberg koordinerede udviklingen af undervisningens indhold og prøver.

